

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

Wydział Neofilologii

INSTYTUT
ANGLISTYKI

Warszawa, 23 czerwca 2025

Prof. ucz. dr hab. Agnieszka Otwinowska-Kasztelanic

**RECENZJA DOROBKU NAUKOWO-BADAWCZEGO, DYDAKTYCZNEGO
I ORGANIZACYJNEGO
DR KATARZYNY JANKOWIAK W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM**

1. Ogólna charakterystyka Habilitantki

Pani dr Katarzyna Jankowiak jest absolwentką Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2012 roku uzyskała tytuł licencjata filologii angielskiej, przedstawiając pracę pt. „Teaching foreign language vocabulary to dyslexic students” napisaną pod kierunkiem dr Anny Maciejewskiej. W roku 2014 ukończyła studia magisterskie z filologii angielskiej na tym samym uniwersytecie, broniąc pracy pt. „Event-related potentials of novel and conventional metaphoric verb-noun word dyads in Polish and English” napisanej pod opieką dr Karoliny Rataj. Następnie odbyła studia doktoranckie na UAM i w 2018 roku obroniła rozprawę pt. „Lexico-semantic processing in bilingual figurative language comprehension: Behavioral and electrophysiological evidence” przygotowaną pod kierunkiem promotor głównej prof. UAM dr hab. Joanny Pawelczyk oraz promotor pomocniczej dr Karoliny Rataj. Uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych z wyróżnieniem w zakresie językoznawstwa angielskiego.

Od początku pracy zawodowej dr Katarzyna Jankowiak była również związana z UAM. Od lipca 2018 roku do dnia dzisiejszego jest zatrudniona jako adiunkt w Zakładzie Studiów Psycholingwistycznych na Wydziale Anglistyki UAM. Habilitantka ma także doświadczenie w pracy badawczej zagranicą. Od marca 2024 do maja 2024 pełniła funkcję FRIAS Junior Fellow (2023–2024) oraz Marie Skłodowska-Curie Fellow of the European Union w Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS), University of Freiburg w Niemczech.

Głównymi zainteresowaniami Habilitantki są badania procesów poznawczych zaangażowanych w przetwarzanie wyrażen metaforycznych u osób dwujęzycznych. Specjalizuje się ona w – stosunkowo rzadkich wśród językoznawców – empirycznych badaniach eksperymentalnych. Już na początku recenzji dorobku należy jasno stwierdzić, że dr Katarzyna Jankowiak jest znanym i cenionym naukowcem, czego dowodem są jej liczne i wartościowe publikacje oraz wystąpienia konferencyjne. Jej dorobek przed i po uzyskaniu doktoratu należy uznać za znaczący.

2. Ocena dorobku naukowo-badawczego

2.1. Główne osiągnięcie naukowe

Jako swoje główne osiągnięcie naukowe Habilitantka zgłosiła cykl ośmiu publikacji będących kontynuacją badań przeprowadzonych w ramach jej pracy doktorskiej. Cykl ten zatytułowany jest „Język kreatywny: O tworzeniu nowych reprezentacji leksykalno-semantycznych w języku rodzimym oraz obcym”, a jego łączny impact factor (IF) wynosi 15,7. Prace te koncentrują się na mechanizmach tworzenia i integracji nowych reprezentacji znaczeniowych w kontekście przetwarzania języka ojczystego i obcego, a uwzględniają aspekty poznawcze, psycholingwistyczne i neurolingwistyczne przetwarzania nowych znaczeń. Warto podkreślić, że cały cykl stanowi spójne i oryginalne ujęcie problematyki kreatywnego użycia języka oraz rozwoju reprezentacji leksykalnych w języku rodzimym i obcym.

Osiągnięcie naukowe zostało opublikowane w prestiżowych, wysoko punktowanych czasopismach indeksowanych w bazie Scopus i znajdujących się w wysokich percentylach (od 89% do 95%). Publikacje ukazały się w takich czasopismach jak: *Language and Linguistics Compass*, *Journal of Psycholinguistic Research*, *International Journal of Bilingualism*, *Applied Psycholinguistics*, *Linguistic Approaches to Bilingualism*, *Journal of Neurolinguistics*, *Brain and Language*, a także jako publikacja online first w *Applied Psycholinguistics*. Suma punktów MNiSW za osiem publikacji wynosi 960. Łącznie świadczy to o wysokiej wartości naukowej i znaczącym wkładzie autorki w rozwój badań nad przetwarzaniem znaczenia i kreatywnym użyciem języka w kontekście jedno- i dwujęzyczności.

Dwie z przedstawionych prac są jednoautorskie, a sześć to prace dwu lub wieloautorskie. Trzy z nich powstały w zespołach dwuosobowych, a trzy w zespołach trzyosobowych. Habilitantka jest ich pierwszą lub drugą autorką. Merytoryczny wkład w powstanie poszczególnych publikacji współautorskich został szczegółowo opisany w Autoreferacie. Nie pozostawia on

wątpliwości, że Habilitantka odegrała pierwszoplanową rolę w powstaniu wszystkich publikacji.

Cykl wypełnia istotną lukę w wiedzy o tym, jak umysł ludzki przetwarza złożone znaczenia, takie jak nowe metafory i porównania (np. „potomek jest jak lustro”) zarówno w języku ojczystym, jak i obcym. Kreatywność językowa odgrywa kluczową rolę w przetwarzaniu nowych metafor, które – w przeciwieństwie do metafor konwencjonalnych – wymagają aktywnego tworzenia nowych powiązań semantycznych między pozornie niepowiązanymi domenami znaczeniowymi. Proces ten, silnie angażujący mechanizmy poznawcze mózgu, jest szczególnie złożony w kontekście języka obcego, gdzie przetwarzanie odbywa się w mniej zautomatyzowanym systemie językowym. Dotychczas niewiele było badań nad tym zagadnieniem, zatem cykl ośmiu prac dr Katarzyny Jankowiak doskonale wypełnia tę lukę, skupiając się na przetwarzaniu nowych metafor w kontekście języka rodzimego i obcego. Jest dobrze przemyślany i spójny, dlatego prace te łącznie pozwalają lepiej zrozumieć, jak umysł ludzki konstruuje nowe znaczenia w języku ojczystym i obcym i co wpływa na ich zrozumienie.

Pierwsze dwie jednoautorskie publikacje przedstawione w cyklu to:

1. Jankowiak, K. (2021). Current trends in electrophysiological research on bilingual language processing. *Language and Linguistics Compass*, 15(8), 1–17.
2. Jankowiak, K. (2020). Normative data for novel nominal metaphors, novel similes, literal, and anomalous utterances in Polish and English. *Journal of Psycholinguistic Research*, 49(4), 541–569.

Stanowią one wstęp i bazę do badań empirycznych z użyciem EEG przedstawionych w kolejnych publikacjach. Artykuł pierwszy analizuje aktualne trendy w badaniach elektrofizjologicznych dotyczących przetwarzania języka u osób dwujęzycznych, w szczególności wykorzystujących elektroencefalografię (EEG) i potencjały wywołane zdarzeniem (ERP). Artykuł sprawnie omawia metodę badań i kluczowe miary, które mogą być użyte w badaniach elektrofizjologicznych w językoznawstwie. Aby przedstawić jak mózg osób dwujęzycznych radzi sobie z kilkoma językami, Habilitantka zagłębia się w kluczowe obszary badań z użyciem ERP: wspólną aktywację języków w umyśle osoby dwujęzycznej i wpływ dwujęzyczności na funkcje kontroli wykonawczej. Ponadto opisuje jak badania ERP rzucają światło na zmiany neuronalne podczas nauki nowych słów w języku obcym, procesy związane z konstrukcją nowych znaczeń językowych u osób dwujęzycznych oraz fascynującą interakcję między dwujęzycznością a reagowaniem emocjonalnym w różnych językach. Habilitantka

podkreśla jakie zalety oferują badania z użyciem ERP w zrozumieniu działania dwujęzycznego umysłu. W pełni doceniam podjętą przez tu przez Habilitantkę syntezę bardzo szerokiego materiału teoretycznego i badawczego. Habilitantka ze znanstwem przeprowadza czytelnika przez definicje i pojęcia, dokonując własnych interpretacji omawianych zagadnień. Jestem pod wrażeniem wiedzy Autorki i swobody, z jaką porusza się w tej złożonej, tematyce, jej umiejętności syntezy i analizy omawianych treści. Uwagę zwraca zarówno dobrze przemyślany układ treści i jasność wykładu teoretycznego, jak również klarowność stylu Autorki.

Drugi artykuł to – jak wskazuje sama Habilitantka w Autoreferacie – przygotowanie podstaw metodologicznych kolejnych badań. W artykule tym Autorka przedstawia metodologię opracowania polskich i angielskich bodźców językowych, które były użyte lub zaadaptowane do kolejnych badań. Habilitantka przetestowała rozumiane nowych metafor w języku polskim i angielskim, w szczególności porównując metafory rzeczownikowe (*A to B*; np. „Blizny to pamiętnik”; ang. „Scars are a diary”) i porównania (np. „Blizny są jak pamiętnik”; ang. „Scars are like a diary”), a także zdania kontrolne (dosłowne i bezsensowne/anomalne). Głównym celem badania było stworzenie normatywnego zbioru tych typów zdań. Kontrolowano przy tym różne czynniki dotyczące bodźców językowych (frekwencja słów, liczba liter i sylab oraz długość zdań). Wpływają one na zmienne zależne w badaniach behawioralnych (czasy reakcji) i ERP (amplitudy potencjałów wywołanych), mierzone w dalszych badaniach w cyklu. Uczestnicy oceniali zdania pod kątem prawdopodobieństwa wystąpienia danego słowa (*cloze probability*), znaczenia (*meaningfulness*), znajomości (*familiarity*) i metaforyczności (*metaphoricity*). Co ważne, porównania były postrzegane jako bardziej znaczące niż metafory rzeczownikowe w obu językach. Takie spójne wyniki w języku polskim i angielskim sugerują, że mechanizmy poznawcze zaangażowane w przetwarzanie nowych metafor są podobne, niezależnie od specyficznych dla języka reguł składniowych. Wyniki wskazują, że operacje mentalne związane z analizą semantyczną i integracją znaczeń mogą być nadrzędne w stosunku do analiz składniowych, zwłaszcza w przypadku rozumienia nieznanymi znaczeń.

Celem kolejnych kroków badawczych ujętych w cyklu było przeanalizowanie bezpośrednich procesów poznawczych zaangażowanych w przetwarzanie wyrażen przygotowanych i znormalizowanych w publikacji 2. Do tego celu Habilitantka wykorzystała zarówno badanie potencjałów wywołanych zdarzeniem (ERP), jak i rejestrację naciśnięć klawiatury (*keyogging*). W następnych dwóch badaniach przeprowadzonych na rodzimych użytkownikach języka

polskiego sprawdziła, jak przygotowane bodźce przetwarzane są przez osoby znające język angielski na poziomie zaawansowanym. Są to publikacje:

3. Jankowiak, K., Naranowicz, M., & Rataj, K. (2021). Metaphors are like lenses: Electrophysiological correlates of novel meaning processing in bilingualism. *International Journal of Bilingualism*, 25(3), 668–686.

4. Jankowiak, K., & Lehka-Paul, O. (2022). Novel metaphor translation is modulated by translation direction. *Applied Psycholinguistics*, 43, 177–192.

Celem publikacji 3, czyli pierwszego badania eksperymentalnego, była weryfikacja, jak osoby dwujęzyczne przetwarzają semantycznie złożone, nowe znaczenia w języku ojczystym (L1) i obcym (L2). W badaniu Habilitantka zastosowała zadanie decyzji semantycznej (decyzji, czy zdanie ma sens) przy jednoczesnym użyciu EEG do pomiaru potencjałów wywołanych zdarzeniem (ERP). Uczestnikom badania zaprezentowano nowe metafory rzeczownikowe, nowe porównania, zdania dosłowne i anomalne – zarówno w L1, jak i L2. W wynikach uwzględniono dane behawioralne (czasy reakcji, trafność odpowiedzi) i analizę ERP średnich amplitud w przedziałach czasowych odpowiadających komponentom N400 i LPC. Badanie jasno wykazało różnice w przetwarzaniu znaczeń w L1 i L2. Efekt N400 był zależny od rodzaju wypowiedzi i języka. W L1 zaobserwowano efekt stopniowania: od największego N400 w przetwarzaniu zdań anomalnych, przez nowe metafory i porównania, po najmniejsze N400 w zdaniach dosłownych. Natomiast w L2 N400 dla zdań anomalnych, nowych metafor i nowych porównań były podobne. W późniejszym przedziale czasowym (LPC), wskazującym na stopień integracji semantycznej, w obu językach zauważono wyższą amplitudę dla nowych metafor niż dla porównań. Sugeruje to, że mechanizmy integracji znaczenia mogą być podobnie automatyczne w L1 i L2 u osób biegle władających językiem obcym. Wyniki eksperymentu dostarczyły ważnych danych jak i kiedy natywność języka może modulować mechanizmy poznawcze zaangażowane w tworzenie nieznanych znaczeń.

Ponieważ w publikacji 3 wykazano zwiększoną trudność przetwarzania metafor i porównań w stosunku do zdań dosłownych szczególnie w L1, badanie przedstawione w publikacji 4 skoncentrowało się miarach obciążenia poznawczego podczas tłumaczenia języka metaforycznego w porównaniu do języka dosłownego. Badanie w schemacie wewnątrzosobowym również dotyczyło osób uczących się angielskiego na poziomie zaawansowanym. Nowością była analiza wpływu kierunku tłumaczenia (z L1 na L2 vs. z L2 na L1) nowych metafor rzeczownikowych i nowych porównań w stosunku do zdań dosłownych w kontekście tłumaczenia nowych metafor. Czasy tłumaczenia mierzono za pomocą metody

rejestracji naciśnięć klawiszy (*keylogging*, Inputlog 8). Wyniki pokazały, że tłumaczenie metafor i porównań trwało dłużej niż tłumaczenie zdań dosłownych. Co więcej, zauważono wydłużony czas tłumaczenia nowych metafor rzeczownikowych w porównaniu do porównań i zdań dosłownych tylko w kierunku z L2 na L1. Wyniki sugerują, podobnie jak wyniki z publikacji 3, że tłumaczenie nowych metafor rzeczownikowych jest bardziej obciążające poznawczo niż nowych porównań, szczególnie w tłumaczeniu w kierunku, w którym dostęp do reprezentacji semantycznych jest potencjalnie bardziej zautomatyzowany, czyli z języka obcego na ojczysty. Pewną słabością badania jest użycie samego rejestratora Inputlog, nie połączenie tych miar np. z okulografem, co pozwalałoby na dokładniejsze zmierzenie obciążenia poznawczego. Jednak Autorki publikacji interpretują wyniki badania jako zgodne z założeniami Revised Hierarchical Model (RHM, Kroll & Steward, 1994), tym samym osadzając je w szerokim kontekście modelowania dwujęzycznego leksykonu mentalnego.

Należy tu podkreślić, że od strony czysto utylitarnej, eksperymenty w publikacjach 3 i 4 pokazały trafność i rzetelność doboru bodźców językowych przygotowanych w poprzednim badaniu normalizacyjnym (publikacja 2). Bodźce po adaptacji zastosowano ponownie w badaniach przedstawionych w publikacjach 5 i 6, w których sprawdzano kolejne czynniki modulujące przetwarzanie nowych znaczeń. Co ciekawe, oba badania przeprowadzono tym razem na rodzimych użytkownikach języka chińskiego. Są to publikacje:

5. Wang, X., & Jankowiak, K. (2023). Electrophysiological insights into the role of proficiency in bilingual novel and conventional metaphor processing. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 13(2), 163–189.

6: Wang, X., Jankowiak, K., & Mei, B. (2023). Priming creativity: On how a divergent thinking task modulates semantic processing. *Journal of Neurolinguistics*, 67, 101135.

W badaniu przedstawionym w publikacji 5 użyto nowych metafor, metafor konwencjonalnych, zdań dosłownych i anomalnych, przeprowadzono też dodatkową normalizację bodźców na chińsko-angielskich osobach dwujęzycznych w zakresie znaczenia (*meaningfulness*) i metaforyczności. Zasadniczo, metodologia badania była podobna jak w badaniu przedstawionym w publikacji 3, jednak zastosowano schemat międzyosobowy w podziale na poziom znajomości języka angielskiego. Badani w dwóch grupach, zaawansowanej i średniozaawansowanej, wykonywali zadanie decyzji semantycznej przy jednoczesnym zapisie sygnału EEG. Wyniki wykazały gradacyjny efekt komponentu N400: od wypowiedzi dosłownych, przez metafory konwencjonalne, metafory nowe, aż po anomalne wypowiedzi – we wszystkich grupach uczestników. Sugeruje to (podobnie jak wyniki badania z publikacji 3),

że oba typy metafor wiązały się z większym obciążeniem poznawczym niż wypowiedzi dosłowne. Co ciekawe, efekt był niezależny od poziomu biegłości w L2. Zaobserwowano jednak różnice między grupami w czasie trwania komponentu N400, niezależnie od typu wypowiedzi, co wskazuje na bardziej wydajny dostęp leksykalno-semantyczny u osób zaawansowanych w porównaniu do osób na poziomie średnio zaawansowanym. Analiza komponentu LPC w obu grupach uczestników wykazała trudności w integracji znaczenia w odpowiedzi na pary słów anomalnych, nowych metafor oraz metafor konwencjonalnych.

W badaniu w publikacji 6 bodźce eksperymentalne zaadaptowano w języku chińskim i w tym języku (L1 uczestników) przeprowadzono całość badania z użyciem metodologii ERP. W badaniu tym sprawdzono, czy wspieranie procesów kreatywności, a konkretnie myślenia dywergencyjnego moduluje reakcje mózgu na zdania o różnym stopniu złożoności semantycznej, w tym nowe metafory, zdania dosłowne i anomalne. Manipulowano kreatywnością uczestników poprzez dodanie w grupie eksperymentalnej dodatkowego zadania na myślenie dywergencyjne (element testu kreatywności, zadanie alternatywnego zastosowania; *alternate uses task*, AUT). Myśleniem dywergencyjnym manipulowano przed kolejnymi blokami eksperymentalnymi. Grupa kontrolna nie wykonywała takiego zadania. Wyniki – podobnie jak w poprzednich badaniach - wykazały gradacyjny efekt komponentów N400 i LPC – od zdań dosłownych, przez nowe metaforyczne, po anomalne dla obu grupach. Co istotne, dla wszystkich typów zdań zadanie myślenia kreatywnego zmieniło wyniki ERP. W grupie AUT odnotowano więcej zaangażowania zasobów uwagi na wczesnym etapie dostępu leksykalnego (komponent P200) przy mniej intensywnym zaangażowaniu mechanizmów poznawczych na etapie przetwarzania leksykalno-semantycznego (komponent N400). Efekt grupy zaobserwowano także w odniesieniu do etapu integracji znaczenia (LPC), gdzie amplitudy były wyższe w grupie AUT w porównaniu grupy kontrolnej. Wyniki sugerują silniejsze powiązania semantyczne, gdy kreatywność uczestników była uprzednio aktywowana zadaniem pobudzającym procesy myślenia dywergencyjnego. Z jednej strony, eksperyment jasno wskazuje nowe kierunki badań nad kreatywnością w języku i rolę myślenia dywergencyjnego w przetwarzaniu języka przez ludzki umysł. Z drugiej strony, za pewne niedociągnięcie metodologiczne w tym badaniu uważam brak jakiegokolwiek innego zadania, które wykonałaby grupa kontrolna, aby zaangażowanie obu grup i czas ich badania był podobny. Nie wiadomo bowiem, czy to aktywacja myślenia dywergencyjnego, czy też sam fakt dodatkowego zadania wpłynął na wyniki.

Ostatnie dwie publikacje relacjonują badania podejmujące próbę odpowiedzi na pytanie, czy aktualny stan emocjonalny – zarówno pozytywny, jak i negatywny – może wpływać na poziom trudności w przetwarzaniu nowych znaczeń metaforycznych w języku ojczystym i obcym. Te ostatnie publikacje to:

7. Jankowiak, K., Naranowicz, M., & Thierry, G. (2022). Positive and negative moods differently affect creative meaning processing in the native and non-native language. *Brain and Language*, 235(105188), 1–10.

8. Naranowicz, M., & Jankowiak, K. (2024). A negative mood facilitates complex semantic processing in a second language. *Applied Psycholinguistics*, online first.

W badaniu w schemacie międzyosobowym przedstawionym w publikacji 7 uczestnicy na wysokim poziomie L2 byli przypisani albo do bloku w L1 polskim, albo w L2 angielskim. Zastosowano ciekawą manipulację eksperymentalną ich nastrojem (nastrój pozytywny lub negatywny), przy użyciu krótkich filmów animowanych. Przedstawiano je tuż przed rozpoczęciem eksperymentu właściwego, jak i w trakcie badania, dla utrzymania nastroju. Następnie uczestnicy wykonywali zadanie decyzji semantycznej skonstruowane w oparciu o bodźce językowe zaadaptowane z publikacji 2, a w trakcie zadania zbierano miary EEG. Podczas gdy nowe metafory wywoływały podobne przetwarzanie leksykalno-semantyczne jak zdania anomalne w (N400), to w późniejszym przedziale, związanym z reinterpretacją znaczenia (LPC), wywoływały one mniejsze amplitudy niż zdania anomalne. Co ciekawe, gdy uczestnicy badania byli w nastroju negatywnym, odpowiedzi LPC dla trzech typów zdań były podobne. Nie znaleziono różnic między językami. Wskazuje to, że negatywny nastrój, w przeciwieństwie do pozytywnego, utrudnia efektywną integrację znaczenia nowych metafor, zarówno w języku ojczystym (L1), jak i obcym (L2).

Badanie w publikacji 8 było niejako konsekwencją poprzedniego badania. Tym razem sprawdzono, czy i jak nastrój oddziałuje na reakcje behawioralne przy przetwarzaniu semantycznym na dwóch poziomach głębokości. Osoby, u których wywołano pozytywny lub negatywny nastrój, wykonywały zadanie decyzji leksykalnej (płytkie przetwarzanie semantyczne), lub zadanie decyzji semantycznej (głębokie przetwarzanie semantyczne). Ponownie użyto zdań w języku polskim (L1) i angielskim (L2) o różnym poziomie złożoności semantycznej (nowych metaforycznych, zdań dosłownych oraz anomalnych). Okazało się jednak, że nastrój pozytywny lub negatywny w różny sposób moduluje przetwarzanie płytkie i głębokie na poziomie behawioralnym. Nie zaobserwowano interakcji między nastrojem a językiem w przypadku płytkiego przetwarzania semantycznego. W przypadku głębokiego

przetwarzania odnotowano szybsze oceny semantyczne, gdy osoby badane były w nastroju negatywnym w porównaniu do pozytywnego w L2, ale nie ojczystym w L1. Wyniki te sugerują, że negatywny nastrój może aktywować bardziej analityczne i wymagające większego wysiłku myślenie w języku obcym, lecz tylko wtedy, gdy treść językowa wymaga głębszego zrozumienia. W badaniu ponownie wykazano, że negatywny nastrój może modulować przetwarzanie semantyczne.

Podsumowując, mamy tu do czynienia z imponującym i spójnym cyklem badań, które niejako wynikają jedne z drugich. Podstawową zasadą badań eksperymentalnych, nawet tak złożonych jak te przedstawione w niniejszym cyklu, jest to, że powinno się manipulować bardzo niewielką liczbą zmiennych niezależnych przy jednoczesnej kontroli zmiennych ubocznych. Dlatego też testowanie kolejnych hipotez przeprowadza się metodą małych kroków w kolejnych badaniach. Przedstawiony tu cykl spełnia te kryteria wyjaśniając mechanizmy przetwarzania semantycznego i pozwalając zrozumieć – krok po kroku – jak ludzki umysł konstruuje nowe znaczenia w języku ojczystym i obcym. Cykl z całą pewnością spełnia kryteria spójnego dzieła objaśniającego wybrany wycinek rzeczywistości.

Oczywiście, można dostrzec też kilka niewielkich mankamentów zaprezentowanego cyklu. Kilka uwag krytycznych przedstawiłam też powyżej w recenzji poszczególnych badań. Tutaj przedstawiam uwagi o bardziej ogólnym charakterze. Po pierwsze, poza badaniem normalizacyjnym (2) i badaniami wpływu nastroju na przetwarzanie (7 i 8) znakomita badań większość bazuje na stosunkowo niewielkich próbach uczestników. Wielkość próby jest zrozumiała ze względu na specyfikę i żmudność eksperymentów z EEG, a wielkości prób przedstawionych w ramach tego cyklu publikacji są podobne jak w przypadku wielu innych badań neurolingwistycznych. Skromna liczba badanych dziwi trochę w publikacji 4 przedstawiającej dane behawioralne. Uważam, że próby około 20 osób mogłyby być nieco zwiększone na etapie projektowania badań i obliczeń wielkości próby a priori (czyli *power analysis*). We wcześniejszych badaniach ujętych w cyklu brakuje informacji, że takie obliczenia podjęto. Po drugie, niewielkim mankamentem jest to, że większość analiz statystycznych przeprowadzono za pomocą ANOVy. Dopiero w ostatniej publikacji zastosowano nowszą i bardziej skuteczną metodę analizy, czyli modele mieszane. Po trzecie, co jest dość istotne, nie wszystkie prace zawierają informację o tym, że badania zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwą komisję etyki badań z udziałem człowieka. Brakuje tej informacji np. w Publikacji 2, 4, 5, 6. W tych publikacjach wskazana jest tylko ogólna zgodność z etyką badań. Jest to dziwne, szczególnie w przypadku badań z użyciem EEG.

Powyższe uwagi krytyczne bynajmniej nie mają na celu zdyskwalifikowania cyklu prac, ale mają zasygnalizować co można było zrobić minimalnie lepiej. Chcę tu jednak podkreślić, że wszystkie badania w cyklu zostały opublikowane w prestiżowych czasopismach, przeszły więc już fazę recenzji przez surowych krytyków. Co więcej, cały cykl pokazuje też rozwój warsztatu metodologicznego i eksperymentalnego Habilitantki, a złożoność metodologiczna badań pozwala stwierdzić, że są to prace dojrzałej badaczki. Podsumowując, recenzja głównego osiągnięcia Habilitantki daje wynik jednoznacznie pozytywny. Choć da się dostrzec niewielkie niedociągnięcia, trzeba przede wszystkim zwrócić uwagę na progresję badań oraz umiejętne zastosowanie rygorystycznej metodologii badań eksperymentalnych w językoznawstwie. Publikacja wyników tych badań w obiegu międzynarodowym stanowi cenny wkład Habilitantki w rozwój wiedzy językoznawczej i neurolingwistycznej.

2.2. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitantki oceniam równie wysoko. Jej dorobek od uzyskania stopnia doktora w 2018 roku obejmuje 18 pozycji w obiegu międzynarodowym: jedną monografię i 17 artykułów, w większości w bardzo prestiżowych czasopismach z listy Web of Science (JCR). Prace naukowe dr Jankowiak są wysoko rozpoznawalne, o czym świadczą wskaźniki bibliometryczne. Według autoreferatu (styczeń 2025) jej publikacje były cytowane na Google Scholar 370 razy (391 razy według stanu w czerwcu 2025), a wartość indeksu Hirscha wynosi w jej przypadku 11 (12 według stanu obecnego). Sumaryczny impact factor jej prac przytoczony w autoreferacie to 43,263 (według Bazy Wiedzy UAM).

Pod względem jakościowym dorobek dr Katarzyny Jankowiak poza głównym osiągnięciem badawczym można podzielić na trzy główne ścieżki. W każdym można poddać analizie dołączone przez nią do dokumentacji wybrane publikacje. Artykuły w tych ścieżkach jasno pokazują zarówno rozwój zainteresowań Habilitantki, jak i rozwój jej warsztatu metodologicznego i ambicji publikacyjnych. W pracach znów warto zwrócić uwagę na sprawne wykorzystanie metodologii eksperymentalnych do poszukiwania odpowiedzi na pytania z pogranicza językoznawstwa, psychologii i neurolingwistyki.

Pierwszy nurt badań kontynuowany przez Autorkę to przetwarzanie języka figuratywnego i metafor u osób dwujęzycznych. Są tu artykuły współautorskie niewliczone do głównego osiągnięcia badawczego, które kontynuują ten sam wątek. Ten obszar obejmuje też badania nad neurokognitywnym podłożem rozumienia metafor i ironii u osób dwujęzycznych. We wczesnych artykułach „To electrify bilingualism: Electrophysiological insights into bilingual metaphor comprehension” (*PLoS ONE*, 2017), przeanalizowano przetwarzanie metafor przy

użyciu potencjałów wywołanych, a w „The N400 as a window into lexico-semantic processing in bilingualism” (*Poznań Studies in Contemporary Linguistics*, 2017) omówiono komponent ERP N400 jako wskaźnik przetwarzania semantycznego u osób dwujęzycznych. W pracy „Modality matters: Testing bilingual irony comprehension...” (*Journal of Pragmatics*, 2021) autorzy porównali przetwarzanie ironii w różnych modalnościach (tekst, dźwięk, obraz), a artykuł „On the role of space–valence congruency in bilingual orientational metaphor processing” (*Language and Cognition*, 2025) przedstawia badanie metafor przestrzennych w kontekście emocji. Całość tej ścieżki badań wzbogaca również syntetyczny przewodnik opublikowany w *Language and Linguistics Compass* (2021), przedstawiający aktualne trendy w badaniach ERP nad przetwarzaniem języka u osób dwujęzycznych. Podsumowując ten wątek, badania Habilitantki z wykorzystaniem narzędzi EEG (potencjały wywołane zdarzeniem) i elektrofizjologicznych (reakcje skórno-galwanicznych) wykraczają daleko poza klasyczne pojmowanie językoznawstwa i pozwalają na pomiar subtelnych reakcji organizmu, na bodźce językowe i emocjonalne.

W tej samej ścieżce badań, w 2019 roku dr Katarzyna Jankowiak opublikowała autorską monografię pt. *Lexico-semantic processing in bilingual figurative language processing: Behavioral and electrophysiological evidence*, wydaną przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Publikacja ta stanowi kompleksowe opracowanie badań nad przetwarzaniem języka figuratywnego przez osoby dwujęzyczne, z uwzględnieniem zarówno pomiarów behawioralnych, jak i elektrofizjologicznych (ERP). Monografia jest istotnym wkładem w rozwój interdyscyplinarnego podejścia do badań nad dwujęzycznością, łącząc językoznawstwo, psychologię poznawczą, neuropsychologię i psycholingwistykę eksperymentalną.

Drugi nurt zainteresowań Habilitantki to wpływ emocji i nastroju na przetwarzanie językowe i poznawcze. W tym nurcie badawczym pojawiły się zarówno badania psychofizjologiczne, jak i eksperymenty behawioralne i EEG. Praca „On modality effects in bilingual emotional language processing...” (*Journal of Psycholinguistic Research*, 2018) wykazała różnice w przetwarzaniu emocjonalnym zależnie od modalności bodźców. W artykule „Physiological and self-report measures in emotion studies...” (*Polish Psychological Bulletin*, 2018) omówiono metodologiczne kwestie pomiaru emocji. Kolejne publikacje eksplorowały, jak nastrój wpływa na przetwarzanie języka w L1 i L2: „In a bilingual mood...” (*Brain Sciences*, 2022), „Native and non-native language contexts differently modulate mood-driven electrodermal activity” (*Scientific Reports*, 2022), „Mood and gender effects in emotional word processing...”

(*International Journal of Bilingualism*, 2023), a także „Brain potentials reveal reduced sensitivity to negative content...” (*Bilingualism: Language and Cognition*, 2024). Dodatkowo, w artykule „Bilinguals in social and emotional contexts...” (*International Journal of Bilingualism*, 2024) przedstawiono wpływ nastroju na sądy stereotypowe u kobiet dwujęzycznych. Natomiast artykuł w czasopiśmie *Onomazein* (2021), dotyczy wpływu kierunku tłumaczenia ($L1 \rightarrow L2$ vs. $L2 \rightarrow L1$) na emocjonalne przetwarzanie językowe u tłumaczy ustnych.

Trzeci obszar badań to stereotypy płciowe i przetwarzanie społecznego znaczenia w dwujęzyczności. W tym obszarze badania koncentrowały się na tym, jak osoby dwujęzyczne reagują na treści stereotypowe. Artykuł „Bilingual speakers are less sensitive to gender stereotypes in their foreign language” (*Bilingualism: Language and Cognition*, 2024) pokazuje osłabienie stereotypizacji w L2. Badania normatywne opublikowane w „Norms for gender stereotypically congruent...” (*PLoS ONE*, 2024) oraz „Stereotypically thinking...” (*PLoS ONE*, 2024) dostarczają zapewnienia oceny dla bazy danych stereotypowo zgodnych, stereotypowo niespójnych, semantycznie poprawnych i semantycznie niepoprawnych zdań w języku polskim i angielskim.

Podsumowując, badania naukowe dr Katarzyna Jankowiak oscylują wokół tematów wykorzystania narzędzi EEG w badaniu osób dwujęzycznych i poszerzaniu naszej wiedzy na temat aspektów rozumienia i użycia języka figuratywnego przez osoby uczące się angielskiego. Jak pisałam powyżej, jest ona autorką bardzo licznych publikacji i naukowcem o jasno określonych zainteresowaniach. O zdecydowanie pozytywnej ogólnej ocenie dorobku naukowo-badawczego dr Katarzyny Jankowiak przesądza kilka kluczowych w moim przekonaniu faktów, które wyliczam poniżej.

- Po pierwsze, dorobek Habilitantki jest znaczący ilościowo i jakościowo. Habilitantka publikuje swoje badania w wysoko punktowanych przez MNiSW czasopismach znajdujących się w bazie Web of Science i Scopus. Prace naukowe dr Jankowiak są też dobrze rozpoznawalne, o czym świadczą wskaźniki bibliometryczne. Poziom merytoryczny prac Habilitantki jest wysoki, co można wywnioskować na podstawie analizy dołączonych do dokumentacji artykułów i rozdziałów.
- Co bardzo istotne, Dr Jankowiak ma duże doświadczenie w badawcze w projektach. Brała udział w projektach finansowanych w drodze konkursów krajowych, zarówno jako kierowniczka dwóch z nich, jak i wykonawczyni trzech projektów. Jako współwykonawczyni uczestniczyła w projekcie „The influence of mood on semantic

processes in bilingualism: An ERP study” (2019–2022), również finansowanym przez NCN w ramach konkursu Preludium (2018/31/N/HS2/00120). Ponadto, uczestniczy obecnie jako współwykonawczyni w dwóch projektach: „Speak your heart out: Neurophysiological correlates of emotional speech production in bilingualism” (2021–2025), realizowanym w ramach konkursu Opus (2020/37/B/HS6/00610), oraz „The compassionate interpreter: Emotional language in interpreting” (2021–2023), realizowanym w ramach konkursu Sonata (2020/39/D/HS2/00326).

- Dr Jankowiak aktywnie stara się o finansowanie swoich badań zdobywając je w prestiżowych konkursach Narodowego Centrum Nauki. Samodzielnie prowadziła już dwa projekty finansowane przez NCN. Była kierowniczką zakończonego projektu „Novel metaphoric meaning comprehension in bilingualism: An event-related potential study” realizowanego w latach 2018–2021 w ramach konkursu Preludium Narodowego Centrum Nauki (2017/25/N/HS2/00615). Obecnie pełni funkcję kierowniczkę w projekcie „Stereotypically thinking: Neural correlates of stereotype processing in the native and non-native language” (2022–2025), finansowanym przez NCN w ramach konkursu Opus (2021/41/B/HS2/00249). Wiedząc jak niski jest współczynnik sukcesu zdobycia grantów w NCN w ostatnich latach możemy wnioskować o bardzo wysokiej jakości badań zaproponowanych w prowadzonych projektach.
- Dr Jankowiak uzyskała prestiżowe indywidualne nagrody i stypendia za wybitne osiągnięcia naukowe. W uznaniu aktywności badawczej Habilitantka została wyróżniona stypendiami i nagrodami jeszcze w trakcie studiów magisterskich i doktoranckich. Otrzymała nagrody za najlepszy projekt badawczy wykorzystujący metodę okulografii (2013) oraz za najlepszy referat wygłoszony na międzynarodowej konferencji 4th Aspects of Neuroscience (2014). W 2016 roku uzyskała stypendium wyjazdowe przyznane przez Norwegian Graduate Researcher School in Linguistics and Philology (2016). W tym samym roku została także uhonorowana Stypendium im. dr. Jana Kulczyka dla wybitnych doktorantów (2016/2017). W lipcu 2017 roku przyznano jej stypendium Santander Universidades za działalność organizacyjną oraz osiągnięcia naukowe.
- Należy dalej nadmienić, że po uzyskaniu doktoratu, w latach 2019–2020 dr Jankowiak była laureatką prestiżowego stypendium START Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej dla wybitnych młodych naukowców. Za osiągnięcia uzyskane w roku kalendarzowym 2021 otrzymała stypendium Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w kategorii „nauczyciele akademicki zatrudnieni na stanowisku adiunkta”. W 2022 roku została także beneficjentką stypendium Ministra Edukacji i Nauki dla wybitnych młodych

naukowców na lata 2022–2025. Najnowszym wyróżnieniem jest stypendium stażowe we Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS) przy Uniwersytecie we Fryburgu (Niemcy), zrealizowane w ramach programu Marie Skłodowska-Curie Fellowship w okresie od lutego do maja 2024 roku.

- Habilitantka jest zdecydowanie rozpoznawalna na arenie międzynarodowej, a jej badania są doceniane. Świadczą o tym nie tylko wskaźniki naukometryczne, ale też prezentacja badań na forum międzynarodowym. Dr Jankowiak brała udział w 28 konferencjach naukowych w kraju i zagranicą, gdzie wygłosiła szereg wystąpień (w formie referatu lub w formie plakatu). Część z konferencji, na których prezentowała swoje badania to wydarzenia zagraniczne o dużej renomie, gdzie przyjmowany jest tylko pewien odsetek zgłaszanych referatów (np. cykliczne konferencje Cognitive Neuroscience Society w Bostonie i San Francisco, czy cykliczna konferencja AMLaP – Architectures and Mechanisms for Language Processing). Habilitantka wygłosiła również pięć wykładów na zaproszenie instytucji zagranicznych: np. w BCBL w San Sebastian w Hiszpanii (2022), w College of Education na Texas A&M International University w Laredo, USA (2023), w Center for Cognitive Science na Uniwersytecie we Fryburgu w Niemczech (2024) i we Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS) przy Uniwersytecie we Fryburgu w Niemczech (2024). Dr Jankowiak sama aktywnie uczestniczyła w organizacji 11 konferencji, przed doktoratem jako wolontariuszka, po doktoracie jako członkini komitetu organizacyjnego 6 konferencji naukowych, krajowych i międzynarodowych.
- Dr Jankowiak kształci się i aktywnie współpracuje naukowo ze specjalistami z zagranicy. Brała udział w dwóch zagranicznych wizytach studyjnych: w Bangor University w Wielkiej Brytanii, uczestnicząc w Bangor ERP Summer School (2016), oraz w Basque Center on Cognition, Brain and Language (BCBL) w San Sebastian w Hiszpanii (2022). Odbyla też kilka ważnych dla rozwoju jej kariery staży: dwa w Brain and Cognition Lab (Department of Psychology and Communication), Texas A&M International University, USA (2023) i prestiżowy staż Marie Skłodowska-Curie Fellowship of the European Union (MSCA) w Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS), Uniwersytet we Fryburgu w Niemczech (2024). O staże MSCA ubiegają się młodzi naukowcy z całej Europy, są więc one niezwykle konkurencyjne i trudne do dostania, więc odbycie stażu MSCA świadczy o bardzo wysokim poziomie badań, które zaproponowała w konkursie.
- Habilitantka aktywnie uczestniczyła w międzynarodowych sieciach badawczych EPICUR (finansowanych przez Komisję Europejską) jako kierowniczka projektu na UAM (2021-2024) i jako koordynatorka jednej z grup badawczych (Work Package 6) na UAM:

“Enriching research-based learning” (2023-do tej pory). Jest też członkinią międzynarodowych towarzystw naukowych, takich jak Cognitive Neuroscience Society; Researching and Applying Metaphor czy Psychonomic Society.

- Habilitantka ma doświadczenie w krajowej i międzynarodowej pracy redaktorskiej, zarówno jako członkini zespołu redakcyjnego *Poznań Studies in Contemporary Linguistics* (2019–2022) jak i redaktorka gościnna trzech tomów specjalnych czasopism naukowych: *Yearbook of the Poznań Linguistic Meeting*, współredagowany z prof. UAM dr hab. Joanną Pawelczyk; *Frontiers in Psychology* współredagowanego z prof. dr hab. Katarzyną Dziubalską-Kołaczyk oraz dr hab. Moniką Połczyńską-Bletsos; oraz *Frontiers in Language Sciences*, przygotowanego wspólnie z prof. Guillaume’em Thierryem i dr Alice Foucart. Ponadto pełniła funkcję recenenta artykułów złożonych do ponad 30 czasopismach naukowych, w tym wielu prestiżowych czasopismach z pogranicza lingwistyki i psychologii z list JCR (np. *Applied Psycholinguistics*, *International Journal of Bilingualism*, *Language Learning*, *Bilingualism: Language and Cognition*, *Journal of Neuroscience*, *Brain & Language*). Recenzowała też projekty naukowe dla 3 agencji międzynarodowych (Social Sciences and Humanities Research Council of Canada; U.S. National Science Foundation; Polish-U.S. Fulbright Commission) oraz dla Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA). Są to jasne dowody, że dr. Jankowiak cieszy się uznaniem i zaufaniem zarówno w polskich, jak i w międzynarodowych kręgach naukowych.

Powyższa imponująca lista osiągnięć mówi sama za siebie i wskazuje na wyjątkowo dużą aktywność naukowo-badawczą Habilitantki oraz na uznanie, którym cieszy się nie tylko w kręgach krajowych, ale i międzynarodowych. Jak widać, pod względem ilościowym, na podstawie wskaźników bibliometrycznych i jakościowym oraz pod względem innej aktywności naukowej, dorobek dr Katarzyny Jankowiak jest bardzo obszerny i w pełni zasługuje na docenienie.

3. Ocena działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

Na wysoką ocenę zasługuje też bez wątpienia działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska Habilitantki. Dr Katarzyna Jankowiak jest doświadczonym dydaktykiem. Na UAM, prowadzi zajęcia dotyczące najnowszych trendów i postępów w badaniach językoznawczych, metod badawczych w językoznawstwie, a także językoznawstwa klinicznego. Prowadziła też seminaria licencjackie (10 wypromowanych licencjatów) i magisterskie (6 wypromowanych magistrów), zrecenzowała też w sumie 6 prac magisterskich i licencjackich. Co ważne, Habilitantka sprawuje opiekę nad młodą kardą naukową na UAM,

co świadczy o jej uznanych przez środowisko kompetencjach dydaktycznych i naukowych. Obecnie opiekuje się trzema projektami studenckimi finansowanymi z IDUB UAM, a także nad stypendystami zagranicznymi w ramach stypendiów Fulbright i Erasmus+.

Pani dr Katarzyna Jankowiak ma także duże doświadczenie na polu organizacyjno-administracyjnym, zarówno w odniesieniu do dydaktyki, jak i nauki. Od roku 2020 jest członkinią Senatu UAM i przewodniczącą Senackiej Komisji ds. Komunikacji i Odpowiedzialności Społecznej UAM a także Komisji UAM ds. przeciwdziałania dyskryminacji. Od 2024 roku dr Jankowiak pełni funkcję Prodziekany ds. współpracy i rozwoju na Wydziale Anglistyki UAM, jest też członkinią Rady Naukowej Dyscyplin Językoznawstwa i Literaturoznawstwa w Szkole Nauk o Języku i Literaturze UAM. Habilitantka jest również żywo zainteresowana społecznym wymiarem nauki, co ilustruje współorganizacja cyklu wykładów otwartych: „Uniwersytet Społecznie Odpowiedzialny”. Jest także pomysłodawczynią corocznego cyklu: „Language of Empowerment: International Week for Equality and Inclusion” na Wydziale Anglistyki UAM prowadzonego od 2020 roku. Wszystko to świadczy o jej dużym zaangażowaniu w sprawy administracyjne Wydziału Anglistyki i uczelni, a także o wysokich kompetencjach organizacyjnych docenianych na UAM.

Na koniec warto też docenić liczne i ważne osiągnięcia dr Katarzyny Jankowiak w zakresie popularyzacji nauki. Jeszcze przed uzyskaniem doktoratu zaczęła realizować szereg inicjatyw mających na celu popularyzacji nauki, takich jak wykłady i warsztaty na Wydziale Anglistyki UAM (np. Psycholinguistics Discussion Club, Noc Naukowców czy wydarzenia w ramach Poznańskiego Festiwalu Nauki i Sztuki. Prowadzi też specjalistyczne warsztaty edukacyjne dla uczniów szkół średnich, wykłady w ramach Nocy Anglistów, czy też szkoły letniej dla studentek z Ukrainy. Od 2018 roku Dr Jankowiak współpracuje z organizacją międzynarodową Bilingualism Matters Poznań promującą i upowszechniającą rzetelną wiedzę o dwujęzyczności i wielojęzyczności dziecięcej oraz wielokulturowości. Organizacja aktywnie współpracuje z rodzicami, nauczycielami i sektorem publicznym. Dlatego ta działalność ma szeroki społeczny oddźwięk.

4. Wniosek

Podsumowując, stwierdzam, że dr Katarzyna Jankowiak to ceniona dojrzała naukowczyni o wyróżniającym się dorobku i dużym doświadczeniu zawodowym. Bardzo pozytywnie oceniam jej główne osiągnięcia naukowe, zaś pozostały dorobek badawczy Habilitantki uznaję za wyróżniający się. Publikacje Pani dr Jankowiak stanowią bez wątpienia istotny wkład w naukę polską i światową, są też doceniane na forum międzynarodowym, o czym świadczy

wysoka jak na dziedzinę nauk humanistycznych liczba cytowań i indeks Hirscha, zarówno według bazy Google Scholar, jak i bazy WoS. Bardzo pozytywnie oceniam również osiągnięcia o charakterze dydaktycznym, organizacyjnym i administracyjnym oraz te związane z prowadzeniem współpracy międzynarodowej i upowszechnianiem nauki.

Biorąc to wszystko pod uwagę, z całym przekonaniem stwierdzam, że osiągnięcia dr Katarzyny Jankowiak stanowią podstawę do nadania jej stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Prof. ucz. dr hab. Agnieszka Otwinowska-Kasztelaniec